

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ,
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ "ΤΥΠΟΣ."

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Β')

ΑΡΙΘ. 692 (ΦΥΛ. 2)

Σάββατο, 11 'Ιουλίου 1920

ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗ

Τὰ γραφεία τοῦ «Νουμά» μεταφέ-
ρονται ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου εἰς τὴν οἰκὴν
Αὐδῶν ἀριθ. 30 (Πύροδος οἰκοῦ Ἀ-
χαρνῶν).

* ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ *

ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΔΑΣΚ. ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΧΙΟΥ

Ἐν πρώτοις ὁ ἐπιθεωρητὴς κ. Γ. Σταυρακάκης κη-
ρῶσει τὴν ἐνδοξίαν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου, ὁμι-
λεῖ περὶ τῆς ἐξέλιξος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, τοπο-
θετεῖ τὰ ζητήματα καὶ δίδει τὴν κυρίαν κατεύθυνσιν.
Ἡ μελετηρότης καὶ τὸ νεωτεριστικὸν πνεῦμα τοῦ κ.
Σταυρακάκη ἐκδηλώνονται πανηγυρικῶς ἀκόμη μίαν
φορὰν. Ἡ ἐλευθερία τῆς γνώμης τῶν ὁμιλητῶν θὰ εἴ-
ναι σεβαστὴ. Ἡ συζητήσις θὰ ἐπικολοθησῇ φιλικω-
τάτη καὶ διαφοριστικῇ.

Ὁ κ. Ἰωακείμ, παλαιμαχος ἀλλὰ θαλερὸς διδάσκα-
λος, ὁμιλεῖ τὴν ἄρα περὶ συνθέσεων. Οἱ νεώτεροι δια-
φροντοῦν εἰς τὰς γνώμας του. «Αὐτὰ εἶναι διδασκαλία
γραμματικῆς καὶ συντακτικῆς τῶν παλαιῶν καιρῶν»,
φρονάζουν αἱ δεσποινίδες. Ἐκεῖνος ἐπιμένει: «Πετᾶ,
πετᾶ... τί πετᾶ». «Ὁ φύλλος!» ἀπαντοῦν οἱ ζωνηρό-
τεροι. «Σωστά!» λέγει ὁ κ. Ἰωακείμ, καὶ κατέρχεται
χειροκροτῶν τὸν κ. Βενιζέλον καὶ τὸν... ἑαυτὸν του.

Ἐπὶ τῶν συνθέσεων καὶ ἐπὶ ἐντελῶς ἀντιθέτων ἀρ-
γῶν ὁμιλεῖ ἡ δ)νὶς Εἰρήνη Παϊδοῦση. Συγκινητικὴ
συνή ἐπιτρατεῖ. Νέα πράγματα θγαίνουσι εἰς τὸ φῶς.
Τὰ παιδιὰ στὰ χέρια τῆς, καὶ μὲ τὴν μέθοδον ποῦ ἀπο-

λουθεῖ, κἀμνουσι θαύματα. Διαβάσει ἐκθέσεις παιδιῶν.
Γενικὴ κατάληξις ἐπικολοθεῖ. «Ἀπίστευτα πράγ-
ματα» ψιθυρίζουσι μερικοὶ. «Δοκιμάστε καὶ τοῦ χρό-
νου τὰ ἔμμε», ἀπαντᾷ ἐκείνη. Τὸ Συνέδριον ὑπόσχε-
ται καὶ ἔσοπᾶ εἰς ἀκρότητα χειροκροτήματα ἐπιδοκι-
μασίας.

Ὁ κ. Δημ. Χαροτουλάκης ἀναγινώσκει μίαν θαυ-
μασίαν μελέτην τοῦ ἐπὶ τῶν τελευταίων Ἀναγνωστι-
κῶν. Ἡ μελέτη αὐτῆ, λαμπροτάτη ἀπὸ κριτικῆς καὶ
καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως, μᾶς ἀποκαλύπτει ἕνα ἐνδο-
σιώδη νέον διδάσκαλον καὶ συγχρόνως ἕνα εὐσυνείδη-
τον λογοτέχνην. Ἡ ἐργασία του αὐτῆ θὰ δημοσιευ-
θῇ. Πρέπει νὰ δημοσιευθῇ. Θὰ εἶναι λαμπρὸν δόχημα
εἰς χιλιάδας συναδέλφους του. Καὶ ἀνάθει τὸ γλωσ-
σικὸν ζήτημα... καὶ ἐπὶ τῆς ἔδρας ἀνέρχεται ὁ ἀρ-
χιγῶς τῆς ἐλαχιστοτάτης ἀριστερᾶς συμπληθητικῆς
τοῦ κ. Ἰωακείμ. Ὁμιλεῖ ἐν ὀνόματι τῶν μακαρίων τῆ
λήξει Κωδικᾶ, Κόντου καὶ Μιστριώτου, καὶ λάβρος
ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ... μακαρίτου (!) Ψυχᾶρη. Ἀλ-
λὰ τὸ Συνέδριον δὲν πείθεται. Καὶ ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ
του ὁ ἄγκυρος ὁμιλητῆς, διὰ νὰ πείσῃ τὸ ἀκροατήριον
περὶ τῆς ζωντανότητος τῆς καθαρευούσης, ἀναγινώ-
σκει ποιήματα τῆς νεότητος του πρὸς Ἐκείνην. Ἡ στιγ-
μὴ εἶναι ἱερὰ, ἀλλ' ὅμως τὸ Συνέδριον εὐρίσκειται ἐν
εὐθυμίᾳ... Ὁ κ. Ἰωακείμ τέλος ἀναφωνεῖ: «Ἐπὶ
τέλους ἢ Κόντο ἢ Ψυχᾶρη, ὄχι μισά...» «Ψυχᾶρη!»
φρονάζουσι ἀπὸ κάτω καὶ ἔσοπῶν εἰς χειροκροτήματα,
ἐνῶ ὁ κ. Ἰωακείμ κατέρχεται ἀποκομίζων ὑπὸ μάλῃς
τὴν ἐνοχον καθαρευούσαν καὶ τὰς ἐρωτικὰς του ἐ-
πιστολάς...

Ἐφημ. «ΝΕΑ ΧΙΟΣ»

ΛΑΓΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Ἐν ὄψει	πρὸς 3%
Μὲ δεκαήμερον προειδοποίησιν	3 1/2%
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 1 ἔτους	4 1/2%
» 2 ἐτῶν	5%
» 4 ἐτῶν	5 1/2%

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Μέχρι δραχμᾶς 5.000 . . . . . 4%

ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΕΠΙ:

Λονδίνου ἐν ὄψει	πρὸς 5%
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἑξ μηνῶν	5 1/2%
Παρισίων ἐν ὄψει	3 1/2%
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἑξ μηνῶν	4%
N. Υόρκης ἐν ὄψει	3%
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἑξ μηνῶν	3 1/2%
Ἰταλίας ἐν ὄψει	2 1/2%
Βερολίνου	1%

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Β')

Σάββατο Ἀθήνα, 11 Ἰουλίου 1920

ΑΡΙΘ. 692

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ : Ἐνα ὄνειρο.
Α. ΨΕΦΝΕΡ : Εἰκόνες ἀπὸ τὸν πόλεμο
Κ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ : Δὸν Κιχώτης.
Π. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ : Ὁ μετανάστης.
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ : Γιὰ κάποιον...
ΜΙΚ. ΘΕΡΒΑΡΤΗΣ - Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ : Ὁ Δὸν Κι-
χώτης (συνέχεια).
Ο "ΝΟΥΜΑΣ", : Φαινόμενα καὶ πράγματα.

ΛΙΑΝ ἸΗΚΩΒΙΔΗ : Στὸ πλάι τοῦ ἄντρα.
ΣΠ. ΜΟΥΛΙΟΣ : Ἡ δυστυχία πού' υπέρχει στὸν κόσμο!..
ΦΟΥΛΛΑ ΦΥΛΛΗ : Γιὰ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Δασκά-
λου.
Γ. ΕΛΛΗΤΗΣ : Χάρισμα σκλάβας καρδιάς.
Ν. ΧΡΗΣΤΙΑΝΗΣ : Τραγῶδια.
Μ. ΦΙΛΗΝΤΗΣ : Γλωσσολογικά—Ἦσιμος
ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΔΑ : Ἡ Κοινὴ γνώ-
μη.—Χωρὶς γραμματόσημο.

ΕΝΑ ΟΝΕΙΡΟ

1

Στοῦ κήπου τὶς ψιθιένες πολυθρόνες
Καθόμαστε μονάχου· στὴ ματιά μου
Ξανάλαμπαν τὰ πάροθνα ὄνειρά μου
Σὰ δυὸ σταγόνες.

Καὶ μοῦλεγες : ἡ νιότη ἂν στὴν καρδιά μας
Ἀνθίζει, ὡς πάει ὁ Χρόνος νὰ γυρίσει —
Τὸ πρόσωπο μονάχα μᾶς σφραγίζει
Καὶ τὰ μαλλιά μας.

Πονόβρυχη ! Μ' ἀρέσει νὰ γελιοῦμαι,
Κ' εἶναι γλυκὸ τὸ μπαίλισμα ἀπ' τὰ χεῖλη
Τῆς νιότης σου, πού μ' ἀφίσεις τὸ δεῖλι,
Πρὶν χωριστοῦμε.

Εὐλογημένα χρόνια εἶς νὰ ζήσεις,
Πολλά, χωρὶς τὶς λαγκαδιές πού παίρνουν
Τὴ φωνή μας, καὶ πίσω μᾶς τὴ φέρουν,
Νὰ περπατήσεις !

Μητέρα νᾶναι πάντοτε ὅλη ἡ πλάση
Γιὰ σένα, στοργικὰ σὰν τὴ ματιά μου,
Ὅπου μαζεύτη ἡ ἀπέρριπτη ἐρημιὰ μου
Νὰ σ' ἀγκαλιάσει !...

2

Μὰ τάγαπῶ ὅσα ἡ Μοῖρα μοῦχει φέρει ! —
Οἱ πλόνες, τὰ φαρμάκια, ἡ ἀγρία μπόρα,
Κι ὁ σεισμός, στοργικὰ μοῦ ἦτανε δῶρα
Ἀπὸ ἅγιο χέρι.

Καὶ ξαίρω πού οἱ ἀγῶνες κ' οἱ καιμοὶ μου
Χρειαζόνταν· πὼς ὅ,τι ἔχω περάσει,
Βουλὴ θεϊκὴ ἦταν, ποῦθε νὰ χαλάσει
Τὴ φυλακὴ μου.

Κι ἂν, μὰ στιγμὴ, μὲ παίρνει ἡ ἀδυναμία,
Καὶ ξάφνου ἡ μοναξιά μου μὲ τρομάζει,
Σὰν τὸ παιδί, κὶ ὅλη ἡ ζωὴ μου μοιάζει
Σὰν ἐξορία,

Κι ἂν, βλέποντάς σε, νιώθω στὴν καρδιά μου
Καινούργιο πόθο, ἂν λαχταρῶ στὰ μπλάβα
Ματάκια σου νὰ δέσω πάλι, σκλάβα,
Τὴ λευτεριά μου :

Δὲν ξεχνῶ πὼς τὰ ὀλόφωτα λιβάδια
Τῆς ἐρημιᾶς μου ἀγαπᾶς ἐσύ, τὰ γέρι
Τῆς λευτεριᾶς μου, πού γιὰ σένα ξαίρει
Τὰ μύρια χάρδια.

Καὶ μὲ γλυκαίνει μ' ἅγια εὐγνωμοσύνη
Γιὰ τὸ μεγάλο θησαυρὸ πού τώρα,
Σὰ διάθηκε ὁ σεισμός καὶ ἡ ἀγρία μπόρα,
Μοῦχει ἀπομείνει... .

Ναί, κόρη μου, ἂν ἡ νιότη στὴν καρδιά μας
Ἀνθίζει, ὡς πάει ὁ Χρόνος νὰ γυρίσει —
Τὸ πρόσωπο μονάχα μᾶς σφραγίζει
Καὶ τὰ μαλλιά μας !

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ARMIN WEGNER

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

ΣΤΗ ΜΗΤΕΡΑ ΜΟΥ

Βυδάτη, Μᾶης τοῦ 1918

Καὶ σὺ, μητέρα μου, γέννησες τοὺς γιούς σου γιὰ
τὸν ὄλεθρο. Καὶ σὺ πείνασες καὶ πάλεψες μὲ ἀγω-
νία, καὶ ὑπόφερες ἄβυσσιν γιὰ νὰ ὀρμηθῶσιν τὰ παιδιὰ
σου γιὰ τὴν ὥρα τοῦ θανάτου. Καὶ στὸ γεροντικὸ σου
ἀκόμα κορμὶ φωνάζει μιά βάρβαρη ἐποχὴ : Γέννησε
ἄλλη μιά φορὰ. Γίνε ἄλλη μιά φορὰ μητέρα, γιὰ νὰ ὑ-
πάρχει φρέσκο αἷμα, πού θὰ χυθεῖ μέσα στὰ χαρακώ-
ματα καὶ ἀπάνω στὰ πεδία τῶν μαχῶν.

Ἄχ, αὐτὸ τὸ μεγάλο ψέμα, πού δὲ θὰ τὸ ξεχάσω-
με ποτέ μας, αὐτὸς ὁ ψεύτικος ἥλιος πού ἐφώτιζε τὴν
προϊστορικὴ ἐποχὴ τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας. Μὰ γιὰ
ποιο σκοπὸ ἀγωνιστήκαμε λοιπόν; Γιὰ ποιο σκο-
πὸ ἐδουλέψαμε κ' ἐλπίζαμε τόσα χρόνια; Γιατί ἐ-
φτιάσαμε σιδηροδρόμους καὶ πλοῖα; Γιατί ἰδρύσα-
με σχολεῖα, ἐργοστάσια καὶ νοσοκομεία; Πιστεύαμε
πραγματικὰ πὼς κατορθώσαμε νὰ συνδέσουμε τοὺς
λαοὺς καρδιά μὲ καρδιά, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ κοινα-
λῆσιν τάγαθὰ τῆς γῆς ἐκεῖ πού ἔλειπαν, καὶ γιὰ νὰ

εξελείψομε από τον κόσμο τη φτώχεια.

"Αχ, αυτό το μεγάλο ψέμα!

Τόσα θνήσκοντες του πνεύματος και των χειρών, μόνο και μόνο για ναποκτήσουμε τα μέσα να μεταφέρουμε γρηγορότερα στρατιώτες εκεί που θάβρισκαν άλλους ανθρώπους για να τους σκοτώσουν. Για να κοιμώσουμε ωπλισμένους δολοφόνους στις πιο μακρινές θάλασσες κι άντρες σοφούς και φρόνιμους και γενναίους για το έργο της σφαγής, ή για να στείλουμε μακριά τα όργανα και βασανιστήρια του θανάτου. Τρεις χιλιάδες χρόνια είχαμε μέσα μας τον πόθο να πετάξουμε στον άερα κι όταν τελειώντων πραγματοποιήθηκε αυτός ο πόθος, πετάξαμε ψηλά και ρήξαμε το θάνατο από τον ουρανό κάτω στη γη!

Χίλις έφτασαν οι αϊχμάλωτοι Άγγλοι από το Κούτ-ελ-Αμάρια. Τους περνούσαν μέσα από τα στενά του ταξιοπού ος μακρινές σκοτισμένες σειρές, ανάμεσα από τα πλήθη των εμπόρων και πωλητάδων του δρόμου, που χάζιαν κοιτάζοντας, έτσι, που ακούγοντας τα χλευάσματα των ενοχών και τους ψυθουρισμούς των αγράμπτων, να αισθάνονται διπλά πόσο βαθειά είναι ταπεινωμένοι. Από πίσω τους ακολουθούσε μια άμεση σειρά από στρατιές κλημάδες, δεμένες ανάμεσά τους με τα σκοινιά των καπιστριών. Σας ράγες τους κοιβλιούσαν το άδικο βάρος εκείνων, που αδυνατισμένοι από την πείνα και την αργρότητα δεν μπορούσαν να σταθούν στα πόδια τους, που είχαν σχεδόν πάψει να κινούνται και κρεμόντουσαν σαν άηρηχα δέματα πάνω στα ξύλινα σκαμνιά των καμηλών. Από τα παντελόνια τους, που είχαν το χρώμα του τηλεφώνου, έβγαιναν τα γόνατά τους, κοκκινισμένα από τον ήλιο, τρισημέντα, και το πετό τους μαδημένο, σαν κορβίτι. Με τα μακριά και στεγνά τους δάχτυλα άρπαζαν τ' άγγούρια που τους έπροσφεραν μερικά σπλάχνικά χέρια, και δάγκαναν με λαμαργία τη δροσερή τους οσεία. Παρακάτω τριγύλιζαν μερικές μισόγυμνες και ξεπόλητες μορφές, που είχαν δώσει το φακό τους ή το ρούχό τους για να πάρουν μια φούχτα κορμιάδες. Στις μυτερές τους πλάτες κρεμόνταν, σαν άπάνω σε ξύλο, το ξεσκισμένο τους ποικάμισο, που σε κάθε τους βήμα τους ξεσκέπαζε τα μέλη τους. Τα φριχτά κουρασμένα τους κεφάλια, σκεπασμένα με τα κασκέτα των τροπικών κλιμάτων, έφταναν άπάνω στα σώματά τους σαν τα μεστά κεφάλια της παλαρμίνης. Οι Άραβες είχαν τοποθετήσει εμπρός στις πόδες τους πήλινα κανάτια γεμάτα με νερό, αλλά οι Τούρκοι στρατιώτες έσπρωχναν στην μπάντα τους διαρασμένους Ίνδους. Κάθε τόσο σταματούσε καμιά καμήλα για να τρικήξει απότομα την άλλη που έρχόταν από πίσω της, και τότε χτυπούσαν οδυνηρά τα κρεμασμένα σκέλη του θλιβερού της φορτίου, που μόλις ανάσαινε άκόμα. Καμιά φορά νόμιζες ότι από το τριάνταγμα θα πέφτανε αυτά τα μάτια έξω από τις στεγνές τους κοιλότητες για να σβύσουν μέσα στη σκόνη, από κάτω από τα πατήματα των ζώων, που ενώ έμηνόμαζαν με άφρισμένα χείλια, αποτελούσαν μια φοικαλέα άλασσίδα δυστυχίας, που έβγαινε από το σκοτεινό πλάσι για να δουτυχτεί πάλι στο φλογερών ήλιο της έρημου.

Το θράδι έσέρασα από την κατασκήνωση των αϊχμάλωτων. Τα κορμιά τους ήταν ξεπλωμένα άπάνω στη στραχτιά σκόνη, σαν κόκκαλα καρθονιασμένα.

Οι μικρόσωμοι Γκούρκας και οι λεπτοί Σίκυς με κοίταζαν με τα έξωτικά τους μάτια γεμάτα με πόθο, με μάτια, που από το βάθος τους έφραγγε μια φλόγα πανάρχαιας θεολατρίας. Ανάμεσα σ' αυτούς, τυλιγμένες σε κορμάλια, παιδιάτικες ξανθές μορφές, με άθωα έκφραση, που μόλις είχαν άφίσει την άγκαλιά της μητέρας τους. Και καθώς τους είδα έτσι ξεπλωμένους, μισόγυμνους, άπελπισμένους, έντελως άφισμένους στη δροσιά της νύχτας, είπα μέσα μου:

—Περίεργο να ύπάσχει άκόμα από κάτω απ' αυτούς τους κολασμένους μια γη, που να μπορούν να κοιμηθούν άπάνω της, περίεργο να μήν καιεί ο ήλιος και από κάτω από τα κορμιά τους, και να μήν είναι τα πόδια τους άκοιμισμένα ή άπάνω σε μυτερά παλούκια ή άπάνω σε καμιά καμένη σκάρα άντι στη φλογισμένη έρημο... άλήθεια ή γη είναι πιο σπλάχνική από μās.

Και όμως, αυτά είναι όσα έγιναν σε μια μονάχα ώρα, το έκατομμυριοστό της αθλιότητας που φωνάζει από όλα τα μέρη της γης και ζητάει άπολύτρωση.

"Αχ, μητέρα μου, τι φτωχοί και άδύνατοι που γινήσαμε. Πειθάνουμε από ντροπή, γιατί είμαστε άναγκασιμένοι να ζούμε σ' έναν κόσμο που τόσο λίγο μοιάζει με την εικόνα της ψυχής μας. Και σ' άναγκάστηκες να προσφέρεις θυσία σ' ένα θεό που δεν τον λάτρεις. Και οι δικόι σου οι γιοι κρέμονται στον άξονα ενός τροχού που άπειλεί να τους ξεσκίσει. Δεν έπιστεύαμε ότι είμαστε άτρωτοι; Δεν είχε λουστεί ή ψυχή μας στο δρακόντειο αίμα της φριχτής αυτής έποχής; Κι όμως μās φοβίζει και μās τυραννεί ο σίκτος και ή άγάπη. Έχομε κ' έμεις στην ψυχή μας σαν το Σίγφριδ ένα σημείο τρωτό, και απ' αυτό το μικρό άνοιγμα μπάνει μέσα το σάληρο δόση και μās ξεσκίζει βαθειά την καρδιά μας.

Ο γιός σου

(Μετάφρ. Β. Α.)

ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

Στον Κ. ΚΑΡΘΑΙΟ

Οι ΔόνΚιχώτες πάνε άμπρός και βλέπουνε ως την άκρη του κονταριού που έκρέμασαν σημαία τους την Ίδέα. Κοντόφθαλμοι όραματιστές, ένζ δεν έχουν δάκρι, για να δεχτούν ανθρώπινα τη χλεύη τη χυδαία.

Σκοντάφτουνε στη Λογική και στα ραβδιά των άλλων. Άστειζ δοσμένοι σέρονονται καταμερίς του δρόμου, ο Σάντος λέει: «δὲ σὸ δὲ γὰρ, μὰ ἐκεῖνοι τῶν μεγάλων ὄνειρων ἄξιοι μένουνε και: «Σάντσο, τάλλογο μου!».

"Έτσι άς το θέλει ο Θεοβαντές. Έγώ τους είδα, μέσα στην ιστορία μιάς Ζωής, τους μηχανικούς ιππότες άποσταμένοι να σταθούν και, με μικρή άνέσχα, με μάτι άγορά, τις χίμαιρες ναπληρωθούν τις πρώτες.

Άραδιαστά τους είδα έγώ, πεσμένους στα χαντάκια. Ξερατάωτοι να ήλιάζουνε την άνοιχτή πληγή τους, να ακούοντας πόσον άπλά λαλούνε τα πουλάκια, να κλαίνε μάτια που έζησαν στον κόσμο τη ζωή τους.

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΘΡΑΚΙΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΜΕΤΑΝΑΣΤΗΣ

1...

Στὸ μεγάλο δρόμο τοῦ Τσαρσιού, πού ἀνέβαινε καὶ πρὸς ἢ πρὸς τοῦ Σαράφ Μαζαράκ τὸ μεγάλο σπίτι, ἢ πρὸς τοῦ Σαράφ Γιάνκου τὸ μέγαρο, «τὸ πλάτ», πλάι στοῦ Ζουναρά τὸ χειροπολεῖο καὶ δεξιά, εἶτανε τὸ μεγάλο τσιλιαντούρικο τοῦ μαραγκοῦ τοῦ Θεωδωρή, τοῦ γιοῦ τοῦ Σάμπου τοῦ Χρηστάκη, πού μοιραζε εἰς ἀρτισηχάκια καὶ τοὺς «Ἰζαρόδες» καὶ τοὺς τοιχοκλλοῦσε στὶς δξώπορτες.

Ὁ Θεωδωρῆς ὁ «τσιλιαντούρης», πασίγνωστος μέσα στὴν πατρίδα, πρῶτα πού εἶτανε γιὸς εἰς Χρηστάκ» τοῦ κλητῆρα τοῦ δικαστήριου, γνωστότατου μέσα στὴν πόλη, γιὰ τὶς καλωσύνες πού ἔκανε κάποτε, ἀναβάλλοντας εἰς χειροπολήσεις ἢ καὶ τὶς ἀπόφασες, μιλώντας δυὸ λόγια πρακτικῶς γιὰ τὴν ὑπόθεσις κολλῶν στοὺς δικαστή, πού ἄδικα θάβγαζαν ντροπισμασμένοι γιὰ χρέος ἢ τίποτ' ἄλλο, στὰ στόματα τοῦ κόσμου μέσα στὴν ἀγορὰ ἢ γιὰ τὸ φόβο πού σκορπούσε τὸ φανερώματόν του σ' ἕνα μαχαλά. Τάχε καλὰ μ' ὅλους τοὺς Τουρκαλάδες δικαστικούς. Ὁ λόγος του δυὸ δὲ γίνονταν. Κ' ἔτσι «ὁ νταγῆς ὁ Χρηστάκ» εἶταν πασίγνωστος, ἂν καὶ μισημένος ἀπὸ τὸν κοσμάκη, τὸ φτωχόκοσμο, πού δὲν εἶχε νὰ πλερώσει τὸ «γιὸλ παρασί» ἢ τὸ «Ἰλιάκ», ἢ τὸ φόρο στοὺς εἰσόδημα ἢ τὸ φόρο τ' ἀμπελιού, καὶ τοῦ ἔπαιρνε τὸ καθάρι του, τὸ μπακίρι του, τὴ σκάρη του, ἢ τὸ χαβάνι του. Φοροῦσε καὶ στολὴ ὁ νταγῆς ὁ Χρηστάκ» μὴ ρεντιγκότα μὲ δροτὸ γιὰ καὶ — συνηθισμένη φορεσιὰ τῶν Τούρκων ὑπαλλήλων — μὲ «φιφιά» Τούρκικα πάνω, πού δήλωναν τὴν ιδιότητά του. Ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν γιὰ τὴν καλοσύνη του καὶ ὅλοι τὸν μισοῦσαν γιὰ τὴν στολὴ του, μισημένη φορεσιὰ, γιὰτὶ αὐτὴ ἢ ἐμφάνισή του πολλοὺς «ζευαίτζε».

Κρατοῦσε στὴν τσέπη του, καὶ τὸ πῶ πολλὰ στὰ χεῖρα του, ἕνα τεφτέρι κ' ἕνα μολύβι, καὶ ἀνάποδα, — ἀλὰ Τούρκα. — γράφοντάς, σεοβίριζε στὸν καθένα τὴ διαταγή.

— «Ὁ νταγῆς ὁ Χρηστάκ, ἔρχεται, κρύψτε τὰ καθάρια, τὶς μπακίριες, τοὺς τεφτερέδες», φώναζαν τὰ παιδιά, γιὰτὶ αὐτὰ ξεσήκωνε σὰ δὲν εἶχε νὰ πλερώσει ὁ καθένας τὸ χρέος του. Πόσες φτωχοῦλες κλάψανε γιὰ λόγου του!

— «Ὁ νταγῆς ὁ Χρηστάκς περνάει, τράβα 'πεδῶ» καὶ τδοτρίβαν τεχνικὰ μέσα στὰ σοκάκια οἱ ἐνδιαφερόμενοι, τρέμοντάς μαζί καὶ γελώντας.

Αὐτονοῦ γὸς εἶτανε ὁ Θεωδωρῆς.

Ὅσο γιὰ τὴ μόννα του, πού τὸν ἀνάθρεψε καὶ τὸν μεγάλωσε' μὴ σιωπᾶτε! Μιὰ μόννα θεοσάτη καὶ ἀντρέκια, μὲ μουστάκια, μονάχα πού ἔκαθε ἢ ἄμοιρη στὴ σιὰ, ὄντας εἶταν ἄρρωστη καὶ μοναχὴ στὸ σπίτι, χεῖμώνα καποῦ, πλάι στὸ τζάκι. Ἔτσι πεσμένη μπρούμπα τὴνε θοήκανε μισοκαμένη, τὴν ἔριμη, τὴ θειά τὴν Ἀθηνεῖν. πού τὴ σέβουνταν ἢ γειτονιά καὶ τὴν εἴξερε καὶ ὁ κόσμος!

— Τὴ Σάμπου «τὴ Χρηστάκ», λεγῶν, ἢ συμβία, λέγαν, σὰν κάποτε περνοῦσε ἀπὸ τὸ μαχαλά, γιὰτὶ σπάνιο εἶταν τὸ γειτόνιο τῆς.

Ὁ Θεωδωρῆς λοιπὸν δούλευε. Ἄπὸ μικρὸς εἶχε ἀ-

νοίξει αὐτὸ τὸ τσιλιαντούρικο. Ἄλλο δούλευε, ἄλλο τραγουδοῦσε, ἄλλο μουχαμπέτιζ, «μασάκια», ὅσα θέλει! Πλάι στοῦ Ζουναρά τὸ χειροπολεῖο πῆγαινε ὄσες φορές ἔβλεπε τὸν παλιὸ Ἰπειρώτη δάσκαλο, τὸν κὸρ Πατρικόπουλο, ἀφίνοντας τὴ δουλειά του. Ὁ μακαρίτης ὁ Πατρικόπουλος τὸν ἔκανε χάρι, τὸν ἀγαποῦσε, ἤθελε νὰ τὸν ἀκούει — Θεωδωρῆ, λοιπὸν, Θεωδωρῆ, ... ἔλθε λοιπὸν, Θεωδωρῆ, ἀκοῦς λοιπὸν, κατὶ νάκούσει θέλει καὶ ὁ Θεωδωρῆς, γιομάτος ζῶη καὶ χιοῦμορ ἔτρεχε νὰ διηγηθεῖ κάνα ἀστεῖο, τίποτε εἰς τρύπελο, ὡς πού ἔκανε τὸ δάσκαλο ρινόφωνα, χειροκροτώντας πάνω στὰ δύχτυλά του, νὰ λέγει τὸ στερεότυπο:

— Μπράβο, Θεωδωρῆ, τὸ λοιπὸν, μπράβο!

Ὁ Πατρικόπουλος πρὸ σαράντα χρόνια, πού ἡ παιδεία μας εἶχε πρωταρχίσει νὰ φαίνεται καὶ στὰ γράμματα, γιὰτὶ ὡς τότε ἄλλο μέρος εἶχε τὰ πρωτεῖα — ὁ Σκοπός, πού μάλιστα ἐκεῖ πάγαιναν καὶ ἀπὸ τὸ μέρος μας νάκούσουνε τὸ δάσκαλο πού ξηγοῦσε τὸ φτωχὸ ἢ τὸ Λουκιανό, εἶχε ὁδεῖ κάποτε ἀπὸ τὴν Ἡπειρο. Λέγανε πὺς μήτε τὸ δεσπότη δὲν ὑποδεχτήκανε ἔτσι γιὰ πρώτη βολά, ὅταν πρωτοῖρθε στὴν παιδεία. Ὅλη ἡ κοινότης βγήκε νὰ τὸν ὑποδεχθεῖ. Τί ἐποχὴ! Μαλώματα ποῖς νὰ τὸν φιλοξενήσει, ποῖς νὰ τὸν πάρει στὸ σπίτι του. Αὐτὸ δὲ γύρευεν ὁ πονηρὸς Ἰπειρώτης. Τὴν ἀγαθότητα, τὴ φιλοξενία, τὴν ἀγάπη, τὸ θαυμασμὸ τοῦ κοσμάκη, τοῦ ἀπλοῦ τότε, πού δέναν τὰ σκαλιὰ μὲ τὰ λουκάνια, βόηκε τὴν τέχνη νὰ τὸν ἐκμεταλλευθεῖ. Τὸ δωμάτιό του, τὸ σπίτι του νὰ τῶν, γιόμισε ἀπὸ δῶρα, ἀγῶν, κότες, γλυκὰ, σαραγγιὰ, μπακλαβάδες, ριζόγαλα, μελίνες, ψητά, μουστολαμπάδες, σουτζούκια, πετιμέζια, σταφυλιζομιά, γαλόπουλα, ταῦν - γκιουγιουσού, — «τὴ Θεοῦ τὰ καλά». Σάστίζε ὁ πονηρὸς μὰ καὶ κριφοχαίρουνταν. Ἔτσι διδάσκοντας τὸ Χρυσόστομο καὶ τὸν ὁχτώηχο καὶ τὸ ψαλτήρι μὰ καὶ τὴ Χρηστομάδα, μάζευε τὸν παρᾶ. Μὰ καὶ τὸν παρᾶ εἴξερε νὰ μὴ τὸν κρατᾶ. Τὸν δάνειζε. Δάνειζε στὴ σπορὰ τοὺς γύρω χωριανούς καὶ μάζευε σ' ἄλλοι — Θέ μου χίλια στὰ ἑκατό. Καὶ τὸ μετζῆτι τῶπαιρνε λίγα καὶ τὴ λίρα πεντόλιρο.

Σπάνια ἔτρωγε στὸ σπίτι του, πάντα καλεσμένος, ἢ παρᾶγγελνε: — Σήμερ, ὦ παί, θὰ φάγει ὁ διδάσκαλος μεθ' ὑμῶν! Κι ὁ «παίς» γχομεμοσκαλίζονταν ἀπὸ τὸ πρῶτ' γιὰ τὴν ἐτοιμασία. Δὲν ἔτρωγε μονάχα «δρελόκωνε» καὶ στὰ ὑστερα ἔφρευγε μὲ γιομάτες τὶς τσέπες του. Δὲν ἀπόθανε, στὰ τριάντα χρόνια τῆς δασκαλικῆς του, ἀνθρωπος νοικοκύρης, πού νὰ μὴν τοῦ βγάλει λόγο: — Βλέπετε, εὐλογημένοι χριστιανοί, τὸν προκείμενον ἡμῖν νεκρὸν; Τί βλέπετε; ὡς ἀνθὸς ἐμαρᾶνθη ὁ τῆς χθὲς ζῶν μεθ' ἡμῶν τρις ἡγαπημένος νεκρὸς. Ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης... Τελευταῖος ἔναγαβρίζε ὑστερὸ ἀπὸ τὴν κηδεία, κ' ἔφρευγε παίροντάς ἕνα πένθιμο ματηλί μὲ «τὸν κόπο τ'», δεμένονε στὴ μιὰν ἄσρη. Τὸν ἔλανε μέσα στὸ σπίτι, καὶ ἂν δὲν ἔμινε εὐχαριστημένος — κατὶ ὀλίγα τοῦ διδασκάλου τὸ λοιπὸν... ἔ, τίποτε λοιπὸν, κάνα μετζῆτιον ἀκόμα... καὶ φιλοτιμοῦσε τὴ χήρα ἢ τοὺς γονεῖς, τοιμποῦσε αὐτὸ τὸ κατὶ ἐπὶ πλέον. κ' ἔφρευγε μ' εἰσὲς καὶ σ' ἄλλα μέσα του. Οἱ χρεώστες του χωριανοὶ ἀπὸ τὰ γειτονικά χωριά, δὲν τολμοῦσαν νὰ φέρουνε τὸν τόκο. Ἦθελε καὶ γύρευε καὶ

κάτι. — "Ε, τίποτε λοιπόν, Φώτη μου; τοῦ διδασκάλου; τίποτε εἰς ὧν λοιπόν, κάτι εἰς κότταν; φέρε, λοιπόν, φέρε..."

Ὀὐλο φέρε! "Ἔτσι ὁ διδάσκαλος Πατρικόπουλος ἔγινε πλούσιος. Στὰ 30 — 35 χρόνια τῆς δασκαλικῆς του πλούτισε τόσο, πού εἶταν ὁ καλύτερος σαράφης καὶ τοκοστής. Ἀπόκτησε νερόμλους, ἔκανε σπίτια, ἀγόρασε χτήματα κ' εἶτανε πιά ὁ κύρ Πατρικόπουλος ἀπὸ τοὺς πρώτους στὴν πατρίδα.

Ὁ Θεωδωρὸς ἐμαθήτεψε σ' αὐτόν. Θυμοῦνταν τὴ ρεντεγκότα του ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ὡς τώρα, καὶ τὰ παπούτσι του πού δὲ γηράσανε, καὶ πού, πατώντας στὶς μύτες τους — σιγά, κατώρθωνε νὰ τὰ κρατῆ γερὰ, νέα, ζωντανά. Συνήθιζε νὰ πηγαίνει στοῦ κύρ Ζωνροῦ, γιατί ἐκεῖ εὗρισκε καμιὰ ἐφημερίδα τῆς Πόλης τζάμπα, πού δανείζοντας καὶ δάξοντάς τινε «πὸ μάλις», ὅπως ἔλεγε, τραβοῦσε πάλι τὸν ἀνήφορο, κατὰ τὸ σπίτι του, πατώντας στὶς μύτες τῶν παπουτσιῶν του, σὰ λελέκι. Ὁ Θεωδωρὸς τονὲ χόρταινε μὲ πᾶστεία του. — Θυμᾶσαι, δάσκαλε, πού πήγαμε γιὰ ραδίκια; Καὶ ὁ Πατρικόπουλος ἔστρεφε πρὸς τὰ περασμένα, καὶ ἀνακλώντας στὴ μνήμη του τὸ «ταβατούρ» αὐτό, χι, χι, χι, χαμογελοῦσε, προσκαλώντας τὸ Θεωδωρὸν νὰ διηγηθῆι: — Εἶπε λοιπόν χι, χι, χι, εἰπέ, Θεωδωρὸ μου. Καὶ ὁ Θεωδωρὸς, τελειώνοντας τὸ «ταβατούρ», τοῦ πάντα τέλειωνε σὲ βάρος τοῦ διδασκάλου, γυρῆζε στὸ μαγαζὶ του πίσω καὶ ἀρχινοῦσε τὴ δουλειά του. Τὸ βράδι πάλι, γυρίζοντας νοῆς στὸ σπίτι τοῦ μπαμπᾶ του, χαιρετοῦσε σὲ καμιὰ νταβέρου τὸ νταβερνιάση, τραβώντας καὶ ἀπόνα ρακί — εἶτανε μερακλῆς σ' αὐτό.

Στὸ σπίτι ὁ Θεωδωρὸς δὲν εἶχε πολλὴ φασαρία μασσοῦσε καὶ καὶ «τῶκοφτε δίπλα» ἔτσι χωριάτικα, κομμάτι, στρώνοντας στὴ γῆς, στὸ πάτωμα. Στὴ ζωὴ του εἶταν ἀπλός. Δὲν εἶχε λοῦσα. Τὸ κεφάλι του, ἕνα κεφάλι ἀκανόνιστο, μὲ τὸ πηγούνη του λίγο πλᾶγισμένο. Μὰ καὶ ποτέ του δὲν κρατοῦσε. Ἐνα πονκάμισο δίχως γιακά, κ' ἕνα κοστουμί ρούχα σαγιάνινα — προῖόν τοῦ τόπου του.

Νύχτα μέρα τὸ πανταλόνι του ὁ Θεωδωρὸς δὲν τῶ-βγαζε... Ὁ ἕπνος του πάλι γιομάτος θόρυβο ροχαλητὸ τρομαχτικὸ πού τάραζε τὸν ἕπνο ὀλονῶνε μέσα στὸ σπίτι. Μὰ εἶτανε παιδί τῆς δουλειᾶς, σβέλτος τόσο, τοῦ ὁ δάσκαλος ὁ Πατρικόπουλος, θαυμάζοντάς τονε μιὰ φορὰ μέσα στὸ σπίτι του πῶς διόρθωσε τὰ παραθυροφύλλα του, καὶ λέγοντάς το στὸν κύρ Ζωνροῦ, τονὲ ζωγράφιζε μὲ θαυμασμό. — Πέτεται λοιπόν ὁ Θεωδωρὸς, ἀρπάζει... καὶ ἀπὸ τότε... ὁ Θεωδωρὸς ὄσες φορές ἔβλεπε τὸν κύρ Πατρικόπουλο, — Πέτεται λοιπόν ὁ Θεωδωρὸς... τοῦλεγε, γιὰ νὰ γελᾷ ὁ πρῶην σεβαστός του δάσκαλος.

Ὁ Θεωδωρὸς χρόνο μὲ τὸ χρόνο πρόκοφτε. Μά-ζευε μέσα στὴν αὐλή, — μιὰν αὐλὴ γιομάτη χόρτα — ξυλεῖα ὅσο μποροῦσε. Κουβαλοῦσε διαλεκτὴ τέτρα καὶ τὴν ἀράδιαζε πῆς γιορτές πού εἶτανε σχολασμένος ἀπὸ τὴ δουλειά. Σιγά ἀρχισε νὰ φτιάχνει τὰ κουφώματα καὶ τίς πόρτες. Εἶχε ὄνειρο νὰ χτίσει σπίτι, γιὰ νὰ δεῖξει στοὺς ἐνορτίτες του ἐπὶ εἶτανε τὴ Σάμπου ὁ γιός» καὶ παραδομένος σ' αὐτὴ τὴν ἀπόφαση, δού-λευε καὶ δούλευε μὲ πάθος, μὲ τέχνη, μὲ μεράκι, δ-πως μὲ μεράκι ραβοῦσε καὶ τὴ μαστίχα ἢ τὰ κατ-

σταρῖα ἐτὸν πελίνος κρασί πικρὸ, φρασμένο με πε-λίνο — προσινάδα τοῦ τόπου του — μὰ δυναμοτικὸ. — Θὰ τὸ φτιάσω, ἔλεγε, μὰ θὰ τὸ φτιάσω! μόν' οἱ τοσοπατζῆδες θὰ φτιάνα σπίτι; Θὰ τὸ κάνω νὰ θα-μάξω γούλ'. Δὴ εἴμαστε καὶ θὰ διοῦμ'. Καὶ ὄλο πᾶ-στιαζε ὑλικὸ καὶ ὄλο σκεδιάζε. Κι ἀποφάσιζε νὰ τὸ χτίσει στὴν πρόσοψη τῆς αὐλῆς, στὸ δρόμο ἀπάνου, «καρφὶ στὰ μάτια ντους!» Καὶ ὁ Θεωδωρὸς πότε μὲ τ' ἀστεῖα, πότε μὲ τὰ σοβαρὰ, δὲν ἔπανε νὰ ἐτομαίξει.

Στὸ χαρτοπώλη τὸ Ζωνροῦ μόνῃ καὶ στὸν κύρ Πατρικόπουλο, τὸ δάσκαλό του, ἱστοροῦσε τὸ σκεδίο, πού εἶχε στὸ μυαλό του. — Νά, δάσκαλε, θὰ τὸ κάνω Σουλτάν γιαπισί, λίγο ὑπόγειο πᾶν' ἀπὸ τὴ γῆς, καὶ ἕνα πάτωμα πὲ πᾶν' καὶ ζωγράφιζε πάνω στὸ χαρτί σκαμμένως στὴ γυάλινη προσθήκη τοῦ χαρτοπωλείου πάνω — κάτω τὸ σκεδίο. — Θὰ τὸ κάνω πὸ γινάτ' μόν' γοῖ πλοῦσοι δὲ θὰ ἔχνα σπίτι. Τ' ἐν αὐτοῖ, αὐ-τοῖ ἐν καὶ μεῖς δὲν εἴμαστε; Σὲ δυὸ χρόνια μέσα τὰ σκεδιά του γίνονταν ἔργα. Εἶχε μεγαλώσει καὶ ὁ ἀδερ-φός του γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ τὸν ἔχει στὸ μαγαζὶ του πάντα μὲ τὴν ἀπασχόλησή του στὸ σπίτι. Κι ἀρχινη-σε, ἔβαλε τὰ θεμέλια κ' ἔκανε τὸ σταυρὸ του. Πέτρος εἶτανε, ξύλα εἶταν, ὄλα τᾶγε ἔτομα. Σὲ δυὸ μῆνες τὸ σπίτι εἶχε σηκωθεί καὶ ὁ Θεωδωρὸς πάντα στεκάμενος στ' ἀντικρινὸ πεζοδρόμι, πού εἶταν ἡ σιὰ, σὲ ὄποιον περνοῦσε ἀπὸ κεῖθε — καὶ εἶταν σταυροδρόμι, — δός του κ' ἔλεγε τὸ σκεδίο του κ' ἔδινε ἐξήγησις. Τὸ σπίτι τώρα ἤθελε χροῖσιμο, ἤθελε ἀσβέστη, μπογιές, στολῖδια. Μὰ ὁ Θεωδωρὸς ὡς ἐδῶ ὑπολόγιζε. Τώρα τὸν ἄρχεσαν οἱ σκέψεις, τὰ βάσανα, πῶς νὰ προχωρέσει. Τὸ φιλότιμο δὲν τὸν ἄφινε νὰ πέσει κάτω, νὰ φήκει ἀτέλειωτο τὸ σπίτι πού τόσο τὸ ἔμνησε, πρῶην σιγου-ράρει τὸν τελειωμό του. Τοῦ χρειάζοντανε φιλά καὶ αὐ-τὸς δὲν εἶχε. Ἡ συλλογὴ τὸν ἔτραγε, τοῦ ἔκοψε τὸν ἕπνο, τὸν ἔκανε νευρικὸ. Ὁ μακάριος Θεωδωρὸς, ὁ γελαστός, ὁ γιομάτος χιοῦμορ, ὁ πειραχτικὸς, ἔγινε ἀλλιώτικος, καὶ σ' αὐτοὺς πού τονὲ ρωτοῦσανε γιὰ τὸ σταμάτισμα τοῦ σπιτιοῦ, ἔδινε τὴν πρόχειρη ἀπόκρι-ση. — Θέλ' λιόσιμο τὸ σπίτι' τ' ἐν αὐτό, δὲν ὄνινα νὰ κοπεῖ, σταθῆτε ντέ... Μὰ ἡ σκέψη δὲν τὸν ἄφινε νὰ δουλέψει τὸ φιλότιμό του πειράζονταν. Τῆρριξε στὸ ποτό καὶ μονολογοῦσε: — Αὐτὴνᾶ ἡ συλλογὴ θὰ μὲ φάει, αὐτὸ τὸ σπίτι θὰ μὲ σθῆσ'...

(Ἀκολουθεῖ)

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
Καθηγητής

ΓΙΑ ΚΑΠΟΙΟΝ...

Μιὰ μέρα κάποιος δάσκαλος — συχωρεμένη του ἡ ζωὴ! Εἶπε στὸ Βιχτωραν Οὐγκώ γιὰ κάποιον φράση του, δεῖ (ἀ,

Πῶς δὲν ἦτανε γαλλικὴ, παρακαλώντας τὸν πολὺ Νά τὴν ἀλλάξει: ὁ ποιητὴς τοῦ ἀπάντησε θαρροτικά, Νά μὴν ἀνησυχῆ, γιατί θάτανε ἀπ' αἴριο γαλλικὴ. Κι ὡς νὰ μὴν ἔφτανε αὐτό, τοῦ χάριζε καὶ πατρικὰ Τὴν κολοκῦδα τοῦ ἄδεια κεφαλή...

M. ΜΑΛΑΚΑΖΗΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχυδρομικοί συντάκτες: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟ-
ΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ,"

Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει
να διευθύνονται:

«ΒΤΗΡΙΩΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑ Σ»

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Για την Ελλάδα

δρο. 20	το χρόνο.
10	το εξάμηνο.
5	το τρίμηνο.

Για την Αγγλία και Αίγυπτο

£ 1	το χρόνο
£ 0,10	το εξάμηνο
\$ 5	το χρόνο
\$ 5	το εξάμηνο

Και για τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΕΝΑΣ άντρας αγάπησε μιὰ κόρη. Τὸν αγάπησε κ' ἡ κόρη τὸν άντρα, κ' ἕνα πρωὶ μῆχανε στὸ τραῖνο, τραβήξανε στὴν Εὐρώπη καὶ στεφανώθηκαν. Ἐπειδὴ ὁ άντρας ἔτυχε νὰ φορεῖ ῥίαι, νάναι κ' ἐπίσκοπος, — σκάνταλο, χαλασμοὺς κόσμου, ἄρθρα, χρονολογήματα κτλ κτλ. Οἱ ἐφημερίδες φρονιάζανε. Οἱ φαρισαϊκὲς ἐφημερίδες, ποὺ καταπίνουν τὴν κἀμηλο καὶ διυλίζουν τὸν κίνωπα, θὰ δουβαινώντουσαν ἢ θὰν τὰ βροίκανε ὅλα καλὰ καὶ ἄγια, ἂν ὁ ἐπίσκοπος, ἀντὶ νὰ στεφανωθεῖ τὴν κόρη ποὺ ἀγαποῦσε, τὴ χειροτονοῦσε ἀντιπῶν του καὶ σκάρωνε μαζί της μιὰ δυὸ ντισίβινες ἀντιπῶνουλκ. Μὰ ὁ ἀνθρώπος, βλέπετε, φέρθηκε ἠθικὰ καὶ τίμια, κ' ἔτσι ἔφυγε ἀπὸ τὰ καθιερωμένα κοινωνικὰ συνήθεια. Νὰ τὸν κάψουμε λοιπὸν τὸ βέβηλο, τὸν αἰρετικὸ. Ὡστόσο, αὐτὸ ποὺ δὲν μπορέσανε νὰ πῶσουν ὅλ' οἱ σοφοὶ τοῦ φαρισαϊκοῦ τύπου, τῶνωσε ἕνας διάκος καὶ τοὺς σύστησε, ἀντὶ νὰ φωνιάζονε γιὰ σκάνταλα καὶ κουροφέξαλα, τὸ καλύτερο ποῦχουνε νὰ κάνουν, εἶναι νῆ διμαρτυρηθοῦν ἀπ' ἀφορμὴ αὐτοῦ τοῦ γάμου, κατὰ τῆς ἀγαμίας διακῶν καὶ δεσποτάδων καὶ νὰ ζητήσουνε νὰ καταργηθεῖ τὸ ἀνήθικο αὐτὸ ἔθιμο. Γιατὶ, ἐπιτέλους, ἢ πρέπει νὰ τοὺς ἀφίονον τοὺς ἀνθρώπους νὰ παντρεύονται, ἢ πρέπει νὰ κάνουν, πρὶν τοὺς χειροτονήσουν, ὅ,τι κάνουν οἱ Τυῖρκοι σὲ κείνους ποὺ ἐμπιστεύονται τὰ χαρέμια τους.

***

ΣΤΟ σημερινὸ φύλλο δημοσιεύουμε ἕνα γράμμα, ποὺ τύπωσε ὁ καθηγητὴς κ. Δημ Παπούλιας κ' ἔστειλε σ' ὅλους τοὺς δασκάλους τῆς Μεγαλόπολης, συσταίνοντάς τους τὸ «Νουμάς». Ὁ κ. Παπούλιας μὲ τὴν αὐθόρμητη αὐτὴ ἐνέργειά του ἔρχεται νὰ ἐπικυ-

ρώσει κείνο ποὺ φωνιάζουμε ὀλοένα, πὼς γιὰ νὰ πᾶει ὁ «Νουμάς», καὶ μαζί του καὶ τὸ Ζήτημα, μπροστά, πρέπει ὁ κάθε ἀναγνώστης του, ὁ κάθε συντρομητὴς του, νὰ γίνεῖ καὶ προπαγαντιστὴς. Μὲ τοὺς πλατωνικοὺς θαυμασμοὺς δὲν προκόβουν οἱ ἀγῶνες. Θέλουμε θυσίεσ κ' ἐνέργεια. Στὸ ἰδιαίτερο γράμμα ποὺ μᾶς ἔστειλε ὁ κ. Παπούλιας, μιλώντας γιὰ τὸ ἄρθρο τοῦ Παρορίτη, «Ἡ ἀνάστασις τοῦ Δασκάλου», λέει κατ' ἀκόλουθα: «Ὁ «Δάσκαλος» τοῦ Παρορίτη πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἰδεώδης δάσκαλος γιὰ κάθε δάσκαλο, πρέπει νὰ τὸν ἔχει πάντα μπροστά του, πρέπει νὰ τὸν ἀτενίζει γιὰ ἰδανικό του. Πρέπει σ' ὅλα τὰ Διδασκαλεῖα τὰ λόγια τοῦ Παρορίτη ν' ἀκούονται σὺν προσευχῇ κάθε πρωὶ, νὰ γραφοῦν μὲ χρυσὰ γράμματα, νὰ σταλοῦν σ' ὅλους τοὺς δασκάλους ἀντίτυπα. Μὲ τέτοιους δασκάλους θὰ μπορέσει ἡ νέα Ἑλλάδα νὰ γίνεῖ ἄξια τοῦ προορισμοῦ τῆς καὶ τοῦ μεγάλου τῆς παρελθόντος.

***

ΕΝΑ τηλεγράφημα τιμὸ καὶ πηληγαχίσιο, ποὺ στείλανε τριάντα πέντε δημοδιδάσκαλοι Ἡπειρώτες στὴν Κυβέρνηση γιὰ τὴν κάμη τοῦ συναδέσφου τοῦς Τζούφη, ἀξίζει νὰ δημοσιευθεῖ καὶ σὲ τούτη δῶ τὴ στήλη. Τὸ πρίνονε ἀπὸ τῆς ριζοσπαστικῆς καὶ προοδευτικῆς ἐφημερίδα «Ἡπειρος», ποὺ τὴ βγάζει στὰ Γιάννενα ὁ γνωστὸς λογογράφος καὶ ποιητὴς κ. Γ. Χατζῆς:

«Αὐστηροτάτη, παραδειγματικῇ, ἄδικος τιμωρία γραμματεῶς μας Νικολάου Τζούφη προῦξένησεν ἡμῖν κατάπληξιν.

Διὰ γενομένης μεταρρυθμίσεως νόμου, ἀνεγνωρίσθησαν ἐπισημῶς δίκαια παρόμοια καὶ διαμαρτυρία γνωστῆς ἐγκληκίου, ἥτις ἐξέφραξε γνώμη καὶ ἀσθήματα ἐπαινετημένων Γενικῶν Συνελεύσεων μελῶν Συλλόγου.

Ἀποκροῦμεν ἀσύστατον μομφὴν ἀντιδραστικότητος καὶ στασιασμοῦ, ἐπικαλούμενοι μαρτυρίαν ἀνωτέρου ἐπίπτου Δελιοῦζου, δημοσίᾳ ἀνομολογήσαντος ἀγνότητα ποσπαθειῶν ἡμῶν.

Θεωροῦντες πάντας ἡμᾶς ἀλληλεγγύους δι' ἐγκύκλιον, παρακαλοῦμεν θεοῦς ἀνακαλέσασθε Διάταγμα ὀριστικῆς ἀπολύσεως Τζούφη καὶ ἀναθεωρήσασθε πειθαρχικὴν τιμωρίαν Σφάγγου.

***

ΣΕΒΑΣΤΟΣ φίλος μᾶς ἔστειλε τὸ ἀκόλουθο ἄρθρον:

Μιὰ φορὰ τὴ νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι, μπροστά στὸ σταθμὸ τοῦ Λιονταριοῦ, μοῦ ρίχτηκαν πέντε σκύλοι. Τοὺς κράτησα μακριὰ μου μὲ τὸ ραβδί, ὡς ποὺ κατάρθωσα νὰ σηκώσω μιὰ πέτρα. Ὄταν τοὺς τῆ σφεντόμισα, χτύπησα ἄσκημα ἕναν ἀπὸ τοὺς σκύλους, κ' ἐκεῖνος ἀντὶς νὰν τὰ βάλει μαζί μου, τάβαλε μὲ τὸ γείτονά του, ἐκεῖνος πάλι μὲ τὸ δικὸ του γείτονα, ὡς ποὺ οἱ πέντε ἔγιναν μιὰ μὲσα ἀλλήλοδαγκηνομένοι καὶ ἀλληλογαυγίζομενοι. Ἀφτὴ τὴν κομικὴ περιπέτεια μοῦ θυμίζον τὰ αἰώνια ἐπεισόδια καὶ καθυλαίγια ποὺ γίνονται ἀπὸ τὰ σὰ τραμ. Γιὰ ὅλα φταίει ἡ Ἐταιρεία, μὰ οἱ ἐπιβάτες δὲν κάνουν ἄλλο, παρὰ νὰ ἀλληλοσυρλιάζονται καὶ νὰ τρώγονται.

ΣΤΟ ΠΛΑΪ ΤΟΥ ΆΝΤΡΑ

Στὸ πλάϊ τοῦ ἄντρα πῶς ἤθελα,
στὸ πλάϊ τοῦ Ἐρωτά μου,
νὰ ζήσω ὅσο νὰ σήσω,
μὰ κάποτε μιά δύναμη,
σὰ νὰ μὲ πᾶει μακριά, μακριά μου,
σὰ νὰ μὲ φέρει πότε ἔμπρός,
— ἄγγελος; δαίμονας; γαμπρός; —
καὶ πότε πίσω.

Λευκαντιμένη σήμερα,
καὶ μέσα μου μαυρίλα,
Στὰ κλώνια μου τῆς ἀνοιξῆς
λαλοῦνε τὰ πουλιά,
στὰ κλώνια μου, κι ἀνθίζουν.
Τὰ φύλλα τοῦ φθινόπωρου,
τὰ κίτρινα τὰ φύλλα,
πῶς κάτου ἀπὸ τὰ πόδια μου
τ' ἀκούω συχνὰ νὰ τρίζουν,
σὺν κάποιον πέρασμα,
σὺν κόποιο γέγρασμα
νὰ μοῦ θυμίζουν;

Στοῦ κόσμου τῆ γιωρτῆ
μὲ τῆ ζωὴ μου τὴν παραδαριμένη, τί;
πέστε μου, τί προσφέρω;
Εἶμαι γυναικῆ; εἶμαι προθέζν;
ψυχὴ εἶμι; σάρκα; δὲν τὸ ξαίρω;
Κι ἂν εἶμαι μιά θροχλῆς ρανίδα,
δυσσοστακίδα ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς,
ποιὸν μὲ ρουφήξει τοῦ ἡμιου ἢ ἀχτίδα,
ἀφήστε με νὰ ξαναδώσω,
γιὰ μιά στιγμή πῶ γοργῆ κι ἀπ' ὅσο
γοργὸς τεταίει ὁ νοῦς,
μέσ' στοῦ καθρέφτη μου τοὺς διάφανους θυ-
ἀφήστε με νὰ ξαναδώσω (θεός,
νὰ καθρεφτίσω ἀφήστε με
τοὺς οὐρανοὺς.

ΛΙΑΝ-ΠΑΤΡΙΚ-ΙΑΚΩΒΙΔΗ

ΤΙ ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ!

«Κατηγορεῖσαι ἤδη ὅτι τὴν... Νοεμβρίου...
ἐγκατέλειπες ἀθελήτως τὰς τάξεις σου ἐπὶ... ἡ-
μέρας, συνελήφθης δὲ ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν ὀργά-
νων καὶ παρεδόθης εἰς τὸν λόχον σου. Τί ἀπολογεῖ-
σαι;» ἀστυρη, σοβαρῆ, ἀλύγιστη, ἡ φωνὴ τοῦ ἀντι-
προσώπου τῆς Δικαιοσύνης, ἐπρόφερε στὸ στρατιώτη
—κατηγορούμενο, ποῖ ὅταν ἀπολιθωμένο μάρμαρο
στεκότανε μπροστά του.

Κι ὁ στρατιώτης, φέρνοντας τὸ χεῖρ του στὴ θέση
ποῦ ἔπρεπε γιὰ νὰ χαιρετήσῃ κανονικά, ἀπολογήθηκε
ἔτσι πάνω-κάτω, μὲ θάρρος — ποῦ ἀντλοῦσε ἀπὸ
τὴν ἀδωότη του, ποῦ στὴ συνείδησή του εἶχε ριζώσει
—καὶ μὲ θεβαιότητα πῶς δὲν εἶταν δυνατὸ ποτὲ νὰ κ-
ταδικαστεῖ γιὰ τὴν πράξιν τοῦ τὸν κατηγοροῦσαν.
Τόση εἶταν ἡ πεποίθησή του πῶς δὲν εἶταν ἐνοχος.

«Κύριε ἠγγελεῖ, ἐγὼ τὸ Νοέμβριον ἦρθα στή...
μαζὶ μ' ἄλλους πρόσφυγες ποῦ μᾶς διώξαν ἀπὸ τὴ
... οἱ ..... Εἶχα μιά μάννα γριά καὶ δυὸ μικρά

παιδιά τὰδεροῦ μου, ποῦ τὸν σκοτώσανε οἱ...
καὶ ἡ γυναικῆ του ἔστερ' ἀπὸ λίγον καιρὸ πέθανε καὶ
τάφησε μονάχα. Τὰ συμμάζεφα γὼ καὶ τὰ πῆρα δικά
μου. Τί νάκανα; Ἄμα φτάσαμε στή... ὅλοι γυ-
μνοί, νησιτικοί, ἀπένταροι, δυστυχισμένοι, μᾶς ἔβαλ'
ἢ Κυβέρνηση νὰ μείνομε στὰ... Νοσοκομεῖα. Ἐ-
στερ' ἀπὸ λίγες μέρες, ὅσοι εἴμαστε μικρῆς ἡλικίας,
μᾶς πῆραν στρατιῶτες ἐθελοντές. Ἐτσι καὶ μένα μὲ
πῆραν στρατιώτη ἐθελοντῆ κι ἀφῆσα τὴ μάννα μου
μὲ τὰ δυὸ παιδιά τὰδεροῦ μου στὰ νοσοκομεῖα, ἀ-
πένταρους, νησιτικούς, χωρὶς ξύλα νανάφουν φωτιὰ
νὰ ζεσταθοῦνε... κ' εἶταν χειμῶνας. Τὴν κουραμάνα
καὶ τὸ συσσίτιο τοῦ ἔπαιρνα ἀπὸ τὸ λόχο τὰ πῆγαν
καὶ τρώγαμ' ὅλοι μαζί. Κάτι λίγο τοὺς ἔδινε ἡ Κυ-
βέρνηση. Μὰ ὅλοι ὅσοι δὲν τοὺς πῆραν στρατιῶτες,
ἐπῆραν ἄλογο κι ἀλέτρι ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση καὶ τοὺς
ἔδωκε καὶ τόπο νὰ τὸν καλλιεργήσουνε. Ἐγὼ, γιατί
ἤμουν στρατιώτης καὶ γιατί ἄλλον ἄντρα δὲν εἶχα
στὴν οἰκογένειά μου, δὲν ἔπαιρα. Κ' ἔτσι ἐνῶ ὅλοι οἱ
ἄλλοι ἀποκατοσταθῆκανε, μόνο ἡ μητέρα μου ἀπόμεινε
στὰ νοσοκομεῖα μὲ τὰ παιδιά τ' ἀδεροῦ μου στὴν ἐ-
λεινή κατάσταση ποῦ σᾶς εἶπα πρωτότερα. Ἐσκέ-
φτηκα τότε πῶς πρέπει νὰ φύγω ἀπὸ τὸ λόχο, νὰ πάω
νὰ πάρω καὶ γὼ ἄλογο, ἀλέτρι καὶ τόπο νὰ τὸν κα-
λιεργήσω νὰ συντηρήσω τὴν οἰκογένειά μου. Κ' ἔτσι
ἔκαμα. Ἐπῆγα καὶ πῆρα ἀπ' ὅλα καὶ πῆρα καὶ τὴν
οἰκογένειά μου ἀπὸ τὰ νοσοκομεῖα. Μιά μέρα ποῦ στὸν
τόπο ποῦ μούχαν προχωρήσει προσπαθοῦσα νὰ φτιά-
σω μιά καλύβα, ἔτσι σὰ σπῆτι, γιὰ νὰ βάλω ἐκεῖ μέσα
τὴν οἰκογένειά μου, ἦρθαν οἱ χωροφύλακες, μ' ἔπαι-
σαν καὶ μὲ παραδώσανε στὸ Φρουραρχεῖο.»

Αὐτὴν τὴν ἀπολογία ἔδωκε ὁ στρατιώτης — κα-
τηγορούμενος. Ἄμα τέλειωσε, ὁ εισηγητῆς ποῦ πρω-
τότερα μὲ τόσο ἀλύγιστη καὶ αὐστηρῆ φωνὴ τοῦχε
ἀπαγγεῖλει τὴν κατηγορία του, τώρα ἀνοιξε τὴν κά-
σα τὰ σιγαρέττα του, ἔβαλ' ἕνα στὸ στόμα, τᾶναψε
καὶ κάπνιζε. Μὰ πρόσφερε καὶ στὸν κατηγορούμενο
ἕνα, κι αὐτὸς μὲ ὑπόκληση τὸ πῆρε χαιρετώντας γιὰ
νὰ φχαριστήσῃ. Στὰ μάτια του ἔβλεπε κανέναν μὴ
ἑσωτερικὴ χαρὰ νὰ καθρεφτίζεται. Εἶταν τ' ἀντανά-
κλασμα τῆς νίκης ποῦ αἰσθανόταν ὅτι εἶχε κερδίσει
πιά. Μὰ ἄραγε τὴν εἶχε κερδίσει; Στὴ συνείδηση τοῦ
ἀντιπροσώπου τῆς Δικαιοσύνης, σὺν ἀνθρώπου, ναί
στὴν ἀπαίτηση ὅμως τοῦ Νόμου; Ὁ εισηγητῆς ρώ-
τησε τυπικά ἔστερ' ἄλλο τί νὰ προσθέσεις, καὶ
γραμμὰτα γνωρίζεις; τὸν κατηγορούμενο. — Ὁχι;
τ' ἀποκρίθηκε αὐτὸς, καὶ γραμμὰτα δὲν ξαίρω.
— Τίποτ' ἄλλο, παιδί μου, δὲ σὲ θέλομε πῆγναι
τώρα.

Κι ὁ στρατιώτης ἐχαίρετῃσε κανονικά κ' ἔφυγε.

Μόλις ἔφυγε, ὁ εισηγητῆς καπνίζοντας καὶ σὺν ἀ-
φηρημένος κοιτάζοντας τὰ συννεφᾶκια τοῦ καπνοῦ τοῦ
σιγαροῦ του, εἶπε στὸ στρατιώτη γραφιά του: «Τί
δυστυχία ποῦ ὑπάρχει στὸν κόσμο!»

Κι ὁ γραφιάς δὲ μίλησε, ὅχι γιατί δὲν εἶχε τὸ θάρ-
ρος νὰ μιλῆσει στὸν ἀνώτερό του, μὰ γιατί νόμισε
πῶς ἡ σιωπὴ του εἶταν ἡ καλύτερη ἀπάντηση. —

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ "ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ,

Με μεγάλη χαρά διάβασα την «Ανάσταση του Δασκάλου» του κ. Παρορίτη, που γράφει λαβαίνοντας αφορμή από τη διαμαρτυρία του κ. Παπούλια. Όσοι από τους δασκάλους τη διάβασαν, είναι βεβαίως πώς θα αιστάνονται μεγάλη ευγνωμοσύνη για το «Νουμά», που αφιερώνει τις στήλες του για νακουστεί μέσ' απ' αυτές η φωνή της αλήθειας και το έγερτήριο σάλπισμα για την τάξη τους, που — ποιός πολύ, ποιός λίγο, όλοι αντίλαμβάνονται — τη βαρύνει άκόμα ό έπνος.

Θέλω κ' εγώ να ένώσω τη φωνή μου με τη φωνή εκείνων. Άς μάθουν λοιπόν κι αυτοί πώς δεν είναι μόνοι, ούτε στην άηδία και την αγανάκτηση που αιστάνονται για κείνους που τάχα διευθύνουν την «Έπισημη των λειτουργών της Μέσης Εκπαιδευσεως», — γιατί οι άλλοι δε μαθαίνουν τίποτα από τις αποφάσεις τους — ούτε είναι μόνοι στον ένθουσιασμό για την ανάσταση και την αναμόρφωση του δασκαλικού κλάδου.

Όσο κι αν η άθλιότητα βασιλεύει απ' άκρη σ' άκρη μέσζ σ' αυτόν, όμως δεν μπορώ να πιστέψω πώς μέσα εκεί δε βρίσκονται και δασκάλοι που πεθαίνουν από άσφυξία μέσα σ' ένα περιβάλλον, γεμάτο από στενοκεφαλιά, άμάθεια και δουλοσύνη. Το ίδιο δεν μπορώ να φανταστώ πώς δε θα δεχθούν όλοι, οι νέοι τουλάχιστο και όλοι οι πραγματικά φωτισμένοι, ν' αφήσουν το δρόμο τόν παλιό και νακολυθήσουν τόν άλλο, τόν νέο, που άνοιγεται μπροστά τους. Το δρόμο αυτόν δε θα δυσκολευτούν να τόν βρουν αν θελήσουν λιγάκι να ιδούν και πιο έξω από τις άνάγκες της ζωής και να ξεετάσουν και τόν έαυτό τους και να τόν ρωτήσουν ποιά είναι τόν χρέος τους, ποιά είναι η θέση τους και τι πρόπει να κάνουν και για τόν ένα και για τόν άλλο.

Ξέρω πώς μέσα στους δασκάλους βρίσκονται κερδιές γενναίες, μυαλά δυνατά και όρεξη για τη δουλειά, που δε θα διστάσουν να πάνε μπροστά και να γίνουν οι όδηγοι και οι εργάτες του Μεγάλου Έργου. Άς τινάξουν λοιπόν τη νάρκη και την απογοήτεψη από πάνω τους, κ' έμπρός. Τι έχει να κάνει αν οι γέροι, βαρυστημένοι πια από την όκηρη ζωή τους, δεν μπορούν ούτε θέλουν να θυγούν από την όγρη και σαπισμένη άτμόσφαιρα που από χρόνια ζούν; Για τούς νέους που αιστάνονται μέσα τους τη φλόγα της ζωής και της προόδου, μήπως δε θα είναι πάντα η ζωντανή εικόνα της άποτελεμάτωσης και δε θα γεννούν στις γερές τους ψυχές μεγαλύτερη την άηδία και τόν όικτο και δε θα τούς τονώνουν έτσι περισσότερο στον άγώνα τους;

Άς βάλει ό καθένας μας κατά μέρος τόν άτομικό του συμφέρο, άς σκεφτεί πλατύτερα, και όλοι μαζί άς εργαστούμε κι άς πλάσουμε. Ό άγώνας μας θα είναι ίερός: γιατί θα έχει σκοπό να μορφώσει τόν Άτομο, να φωτίσει την Κοινωνία και να άφελήσει τόν Κράτος. χτυπώντας παντού τόν ψέμα, φανερώνοντας την

κρυμμένην αλήθεια και όδηγώντας σε ψηλότερα ιδανικά. Δά θα είναι άγώνας για τούς λίγους, μα για τούς πολλούς. Δε θα είναι άγώνας που θα έχει σκοπό τόν στενό και τυφλό όλικό συμφέρο, αλλά άγώνας πρώτα πρώτα φωτισμού και προόδου. Σ' αυτόν τόν δρόμο άς βαδίσουμε όλοι, άς εργαστούμε με θέληση κ' έπιμονή, και είμαι βεβαίως πώς όλοι θάναγνωρίσουν τόν δικιο μας και θα είναι μαζί μας. Μα πρώτα πρώτα, φίλοι μου, δουλειά. Όποιος έχει όρεξη να δουλέψει, άς τόν πεί.

ΦΟΥΛΑ ΦΥΛΛΗ

ΧΑΡΙΣΜΑ ΣΚΛΑΒΑΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

Τού ποιητή ό Γολέμη

Πουλί, γλυκό Πουλιάκι μου, πουλί μου όφραμένο, που με γλυκό μās έλεσοκόπο, βράδυ, σ' όφ και μέρα, (στην πιο ψηλότερη κορφή τού όέντρου καθισμένο) πώς είναι κι άλλα πιο ψηλά στην ψεύς' αυτή τη Σφαίρα...

Πουλί, γλυκό Πουλιάκι μου, απ' τούς πολλούς διαγμένο, που τόν "Άπειρο" χαρίζεις μου τή όψη απ' τού Σπιτιού σου Λέξον κι' αυτόν τόν κόκκο μου, Πουλιάκι μου καυμένο, που σου τόν στέλνει μιá καρδιά σκλάβα τού τραγουδιού σου. Δευκάδα 16-2-920

ΓΙΩΡΓΟΣ ΕΛΑΤΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τό τραγούδι χαρά, χαρά είναι πάντα

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

(Τά δακατεγράστειχα—58)

Και σαν παράπονο βουβό, κι αν κλαίει κι αν πάσχει, κι όταν κλά σάν κώμ: στάκοργιάλι, κι όταν ξεσπά σά μουσική, κι όταν σάν κλάμα, πάντα χαρά 'ναι τόν τραγούδι... Σάν άγκυλή, άγαπημένης μιās μητέρας, μιās γυναίκας... Κι όταν σά δάκρι σιγοστάζει, και σάν αίμα, πάλι γλυκό, πάλι χαρά 'ναι τόν τραγούδι. "Ω τά γλυκά, τά χαρωπά τραγούδια, στέμμα, που στο κεφάλι τους φορούν, χαρές και πόνους... Κι όταν γελούν, κι όταν φιλούν, κι όταν ματώνουν, —"Ω, τά τραγούδια, τά τραγούδια, τά τραγούδια! — πακρές χαρές, κι όλο χαρές μās ξαναδώνουν..."

ΝΑΣΟΣ ΧΡΗΣΤΙΑΔΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ ΣΗΜΕΡΙΝΟΙ ΝΕΟΙ

Άγαπητέ μου Νουμά,

Θαρώ πώς έπρεπε να συμφωνήσεις καθολοληρία με την «άκαρηγόρητην άστική έφημερίδα». Οι ποιηται που χρειάζονται στο διαγωνισμό εκείνο, χρεώκοπησαν τραγικώτατα. Κι αυτό τόν πρώτα προς μεγάλη μας χαρά κάνει άπαρηγόρητες τις άστικές έφημερίδες. Έμεις όμως έχουμε λόγους να χαιρόμαστε: Οι νέοι μας έχουν τά μάτια τους τώρα πια ελεύτερ' από τά θαιπά ματογυάλια τού πατριωτισμού. Σελήησαν

γοργοί από τὰ ἔλη τῆς μπαγιάτικης πατριωτικῆς ἐποχῆς καὶ φαίνονται πῶς ἔχουν ὀρμή. Ὅλοι τους, (στοιχάζουσι, ὅσο ξέρω τουλάχιστο, πῶς δὲν ὑπάρχουν ἐξαιρέσεις), ἐνθουσιάζονται μὴ τις νέες ἰδέες καὶ γελῶν εἰρωνικά μὲρὸς στοὺς λαυργισμοὺς τοῦ πατριωτισμοῦ. Μερὸς στὸν παλιὸ Παράσχο μειδιῶν με ἐπιείκεια πού ἀρμόζει στὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ με θάρρος ἀγανακτοῦνε ἐναντία σὲ μερικοὺς παρωχημένους «συγχρόνους», πού κάνουν τὴν ποίησιν δημοσιογραφία. Ξεσκεπάζουν θαρρετὰ ἐλαττώματα σὲ κορυφῆς πού μέχρι γῆτες εἴταν εἰδῶλα ἀπαραβίαστα. Τὸ αἰσθητήριό τους τὸ νεαρό, γιαντὸ καὶ ἀληθινό, δὲν τὸ καρκάνουν πιά γεροντικῆς προλήψεως καὶ μηχανικοὶ θναυμασμοί.

Ὅλοι ἐργάζονται μὲ μέτωπο καθαρὸ ἀπὸ παλιὰ σύγνεφα καὶ καταχνιές, καὶ ὄρμωσιν πὺδ πέρα ἀπ' τὴν παλιὰ κουφόβραση, ψυχῆς καὶ ζωῆς δυνατῆς τώρα πιά, καὶ ὄχι σώματα μηχανοκίνητα.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πῶς ἡ ζωὴ ξύπνησε καὶ δῶ : Οἱ μεγάλες ἰδέες, οἱ ζωογόνες καὶ ὀρμητικῆς φύσηξαν ὡς ἐδῶ, σὺν εὐεργετικῷ ἀνεμῷ στὴ ζῆστα.

Καὶ γιὰ νὰ μὴ νομίσεις, μὲς στὴ μετριοφροσύνη σου, πῶς σὲ κολακεύω, δε σοῦ γράφω τίποτα γιὰ τὰ ὅσα ὀφείλουμε στοὺς τολμηροὺς σηματοφόρους πού μᾶς ἔφεραν τίς ἰδέες αὐτές, πρῶτοι αὐτοί, ὡς ἐδῶ.

Ξ

Μὲ τιμὴ καὶ ἀγάπη,
ΜΙΧ. Α. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ

Μεγαλόπολη, 24 Ἰουνίου 1920.

Κύριε συνάδελφε,

Δὲν πέρασαν ἀκόμα δύο χρόνια ἀπὸ τότε πού ἕνας δροσερὸς ἀνεμῷ φύσηξε ἔξαφνα στὸ δημοτικὸ σχολεῖο καὶ μὴ ριζική μεταβολὴ παρατηρήθηκε. Δεῖς, καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, εἰστε σὲ θέση νὰ τὸ ἀντιληφτεῖτε· δὲν ἀρκεῖ, παρὰ νὰ παραβάλῃ κανεὶς τὴν παλιὰ σχολικὴ ζωὴ, ἐκείνη τὴν ἀποτυφλωτικὴν, τὴν ἀπομυζαντικὴν, μὲ τὴ σημερινή, καὶ πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς τυφλὸς ἢ νὰ δουλεύῃ στὴν προκατάληψη, γιὰ νὰ μὴν τὸ παραδεχθῇ. Ἡ αἰτία δὲν εἶναι δύσκολο νὰ βρεθῇ. Ἡ ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ ἀφίνεται λεύτερη νὰ μιλήσῃ, ἢ σκέψῃ του ἔρχεται σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν ἑαυτὸ του, λυτρώνεται ἀπὸ τοὺς ξερούς τύπους, πού ἔχανε χρόνια ὀλόκληρα γι' αὐτούς, καὶ ὕστερα, σὺν ἔθγαίνε ἀπὸ τὰ θρανία, τοὺς πετοῦσε γιὰ τὸ ἦσαν τελείως ἄχρηστοι. Ἐτοι δεσμευόταν τὸ πνεῦμα του, ἐσυνήθιζε μόνον νὰ ποστηθῆξιν λέξεις σὺν παπαγάλος, χωρὶς νὰ τις αἰσθάνεται, χωρὶς νὰ τις καταλαβαίνει. Πίσω ἀπὸ κάθε λέξη τῆς δημοτικῆς ἀποκαλύπτεται ἕνας πλούσιος ψυχικὸς κόσμος, μὲ διαύγεια καὶ ζωηρότητα, πίσω ἀπὸ κάθε λέξη τῆς καθαρεύουσας ἀπομένει στὸ πνεῦμα τοῦ παιδιοῦ μιὰ συγχύση μόνον. Ἡ ἐπιπλοκὴ γνώση τῶν φωνημάτων καὶ τῶν ἰδεῶν, εἴτε πράγματα εἴτε ἰδέες θέλουν νὰ δηλώσουν οἱ λέξεις.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον αὐτό. Τὸ λαζικὸν σχολεῖο ἀρχίζει νὰ παύῃ πλέον νὰ δουλεύῃ σὲ μιὰ ὀρισμένη τάξιν καὶ μᾶλλον αὐτὸ καὶ οἱ λαζικῆς μάξες, ὁ λαός, καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλους οἱ ὀδηγοὶ του οἱ πνευματικοί, οἱ δασκάλου, ἔχουν δικαίωμα νὰ διακηρύξουν τὴν ἀγνόητα καὶ ἱερότητα τῆς γλώσσας του, καθὼς ἀγνή εἶναι

καὶ ἡ ψυχὴ του. Πρέπει νὰ δώσουν νὰ καταλάβουν οἱ διανοούμενοι ἐκεῖνοι, πού εἴτε ἀπὸ ἐμπάθεια, εἴτε ἀπὸ πρόληψιν, ἐξακολουθοῦν νὰ βρίζουν τὴ γλώσσα του χυδαία, μ' ἄλλα λόγια τὸ λαὸ τὸν ἴδιο, πῶς δὲ θὰ ἐπιτραπῇ ἴσαμε τὸ τέλος νὰ συκοφαντοῦν τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς πνευματικῆς ἀπελευθέρωσης.

Ἐτοι λοιπὸν σήμερα πρέπει νὰ τεθῇ τὸ ζήτημα, καὶ πρῶτα πρῶτα οἱ δασκάλου νὰ τὸ θέσουν στὸν ἑαυτὸ τους. Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα δὲν εἶναι πλέον μόνον ἐκπαιδευτικὸ, δὲν εἶναι μόνον πῶς πρέπει νὰ ποῦμε τὴ μητέρα, μάννα ἢ μητέρα, καὶ τὰ ὅμοια εἶναι ζήτημα δύο κόσμων, τοῦ παλιοῦ καὶ τοῦ νέου· τοῦ παλιοῦ, τῆς ψευτιάς, τῆς ὑποκρισίας, τῆς λογοκοπίας· καὶ τοῦ νέου, τοῦ φωτός, τῆς ἀλήθειας, τῆς εὐκρίνειας.

Ἐμεῖς οἱ δασκάλου ἔχουμε ὑποχρέωση τὸν νέον αὐτὸν κόσμον νὰ τὸν γνωρίσουμε καλὰ, ἀπ' ὅλες τὰς μεριές, νὰ γνωρίσουμε τίς ἀπαιτήσεις του, νὰ τὸν αἰστανθοῦμε, νὰ τὸν νοιώσουμε, νὰ τὸν ζήσουμε μέσα μας καὶ ὕστερα νὰ τὸν μεταδώσουμε. Αὐτὸ θὰ τὸ καταρθώσουμε διαβάζοντας ὅλα τὰ σχετικά βιβλία καὶ περιοδικὰ, καὶ παρακολουθοῦντες διαλέξεις τέτοιου εἶδους. Τὰ καλύτερα ἀπ' ὅλα τὰ περιοδικὰ, — ἀν ὑπάρχει κανένα ἄλλο στὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν ἀληθινὴν ἔννοιαν τῆς λέξης — εἶναι ὁ «Νοῦμᾶς».

Βγαίνει κάθε σάββατο στὴν Ἀθήνα καὶ ἔχει 10 δραχμῆς ἢ ἑξαμηνία. Ὁ καθένας πού ἀληθινὰ πιστεύει σὲ ὅσα ἀνωτέρω εἶπαμε, πρέπει νὰ κάμῃ τὴν ἐλάχιστην αὐτῆ ὕλικήν θυσίαν, πού τὸ χαρτὶ μόνον δὲν ἐπληρώνει. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ γράφεται ἀπὸ τοὺς καλύτερους λογοτέχνες μας καὶ λόγιους. Χρόνια πολλὰ τώρα διεξάγει ἕναν ἀγῶνα, ἀγῶνα ἀγκαθερό, ἀλλὰ νικηφόρο. Ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀδιάκοπης ἐργασίας του. Ἐξὸν ἀπ' αὐτό, ἔχουμε καὶ ὑποχρέωση, γιὰ τὸ στάθμην διπλαστὸν ἀγῶνα τοῦ δασκαλικοῦ κόσμου γιὰ τὴν οἰκονομικήν του ἐξασφάλισιν, καὶ ἀκόμα ἐξακολουθεῖ νὰ διακηρύχῃ τὰ δίκαια τοῦ κλάδου τῆς λαζικῆς ἐκπαίδευσης.

Μὲ τὴν πεποίθησιν πῶς δὲν θὰ παρεξηγηθῶ, ὡς μου ἐπιτραπῇ νὰ πῶ σὺν ἕνας ἀπλὸς συνάδελφός σας, τὴ γνώμη μου, πῶς οἱ σελίδες τοῦ «Νοῦμᾶς» πρέπει νὰ μὴν εἶναι ἀγνωστοί σὲ κανένα μας.

Μὲ πολλὴν ἐχτίμησιν
ΔΗΜ. ΠΑΠΟΥΝΙΑΣ
Καθηγητῆς

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

ΗΣΚΙΟΣ

Γιὰ νὰ γίνῃ ἀναλογικὸς συνεπαρμῶς, εἶπαμε, πρέπει νὰ νῦνται ὁμοίως κάποιον σὲ κανέναν τίπο, τὰ δύο ἑκείνο δηλ. πού θὰ συνεπάρεται μ' ἑκείνο πού θὰκολουθήσει. Ἀπὸ ποτέ δὲ μᾶς τὸ δίδαξε οὔτε προφορικὰ οὔτε καὶ γραφτὰ ὁ Μεγάλος ὁ Δάσκαλος κ. Χ. Λέει λ. χ. πῶς τὸ : σ κ ι ᾶ ἔγινε ἢ σ κ ι ο ς κατὰ τὸ : ἦ λ ι ο ς λ Μὰ πῶς; Ἀπὸ τοῦ εἶναι ὁ κόμπος. Πού εἶναι τὸ σκαλοπάτι πού πάτησε ἢ σ κ ι ᾶ κι ἀνέβηκε ἴσια μὲ τὸν ἦ λ ι ο ; Πού εἶναι ὁ κρῖκος πού συνέδεσε τὰ δύο; Ὁ κ. Χ. χαμπάρι δὲν ἔχει. Νὰ τα λοιπὸν :

Ἡ σ κ ι ᾶ μὲ τὸ συνεπαρμῶ τοῦ ἀρθρου γίνεται :

ή σκιά (και τότε παίρνει ξανά το άρθρο :) ή .. σκιά (Ξανθοῦδ. Ἑρωτόζω. σ. 544). — πρβλ. και ἀποδόξια Κρητικά: τὴν ἡστράτα, τὴν ἡγήσ, (Ξανθ. ἀφοῦ και σελ. 423), τὴν ἡμίλα (Γραμ. Φιλὴν. σελ. 147) — Λοιπὸν: (οἱ ἡσκιεῖς) τῶν ἡσκιῶν — τῶν ἡλιῶν, οἱ ἡλιοῖ — οἱ ἡσκιοῖ, ὁ ἡσκιος ἔτσι μόνο συμφωνᾷ με τὸ: ὁ ἡλιος. Χρειάζεται κίπου τυπικὴ ἀντάμωση, ἄλλα δὲ γίνονται σὴν ἀναλογία. Περαιθεῖναιτξ βλέπε Γραμ. Φιλὴν. § 366.

M. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μ. Μ. Ζωρ. Δὲν τὰ λάβαμε. Τὸ γράμμα μῆς εὐχαρίστησε πολὺ. Τὰ 4 τραγούδια σου ἔχουν πολλὴ ποιήση. Ἐκεῖνο ποῦ λείπει περισσότερο, εἶναι τὸ τεχνικὸ μέρος τοῦ στίχου ὅπως στὸ «Ἐμάθα γέλοιο» ποῦ εἶναι πολὺ συμπαθητικὸ, ἀλλὰ σὲ μέτρο ποῦ γυρνεὶ μεγάλη μαστοριά. Ἐνῶ τὰ καταφέρνεις μποροῦμε νὰ πῶμε πολὺ καλὰ στὸ «Ψευτιεῖς» και «Ἀγάπη», ποῦ δὲ δημοσιεψομε τὶς πρώτες, ἐνῶ τὴ δευτέρη μῆς τὴ γαλάει ἐξείνη ἢ «Ἐρωτοζωμὴ» σου ποῦ δὲν καλοστεκεῖ. — κ. Ἀλ. Δρ. Ὁ Νορζάου εἶναι ὁ τύπος τοῦ πραγματικῶ δοθολογιστῆ, ποῦ καταλαβαίνει τόσο ἀπὸ τέχνη, ὅσο κ' ὁ περιφημὸς γάλλος μαθηματικὸς, ποῦ ὅταν τοῦ διαβασαν κάποιο ποίημα, ρώτησε κοιτώντας πάνω ἀπὸ τὰ ματογάλλια τοῦ: Καὶ τί ἀποδείχνει αὐτό; Τοῦ ἔλειπε βλέπεις τὸ πρῶτο «ὅπερ ἔδει δεῖξαι». Βλέπεις; τὶς λέει «ισχυοῦναι» τὶς συλλογῆς τοῦ Μωρεῆς! Γιατί δὲν μπορεῖ κανεὶς βροῦζονταῖς τες νὰ βγάλει γουρουνοῦνγγο ποῦ εἶναι τόσο χρήσιμο γιὰ τὴν τροφή και γιὰ τὴ συντήρηση τῶν πετεινῶν. Non ἔγιοναμ δι λογ.... Ὁ «Γέρος», λίγο ἀκόμα και γίνονταν πρώτης γραμμῆς. Θὰ δημοσιευτεῖ. Χαίρομασσε ποῦ τὸ φιλοῦνγμισμά μῆς φέρνει καρποῖς — ὄχι γιὰ τὸ στομάχι τῶν Νορζάων και Σια. — κ. Α. Πετρ. Πρόοδο. σίγουρα. Ὅμως προσπάθησε νὰ περνῶνεις τὰ νοήματα. Α. γ. «Τὸ περιβόλι σου» ποῦ εἶναι τόσο τρυφερὸ δι σου τὸ δημοσιεψομε — ἀν θέλεις — ἀφοῦ τοῦ κοινομε τὶς δύο πρώτες στροφῆς ποῦ δὲν προσθέτον πολὺ και νὰ εἶσαι βέβαιος πὼς δυναμώνει ἔτσι. Γιὰ πρόσθετέ το και μονέχο

σου. Σοῦ συσταίνουμε τὶς ἐγγείρησες!... — κ. Μ. Γιανν. «Ὁ ποιητὴς κ' ὁ σκύλλος του» μποροῦσε νὰ γίνει νόστιμο, ἀν σφυγγότανε κάπως, γιατί ἔτσι μοιάζει με τὰ μακαρίτικα τῆς σχολῆς τοῦ Σουρῆ, κ. Γ. Α. Βαρ. Τὸ παρακάνεις με τὰ σύνδετα: ξεφρυγοῦναι, ὀλοκελάωστω ποῦ δὲν ἔχουν πάντοτε τὴ θέση τῆς. Ἐπειτα ἐκεῖνὸ τὸ «καί κ' ἰκα γαλήνια λαμπικαρισμένο!» — κ. Ἀνθ. Ροῖδ. Ἡ ἀγάπη τοῦ ταπεινοῦ εἶναι γραμμένη πολὺ φροντισμένα και δείχνει ἀρκετὸ ταλέντο. Ἡ λύπη του ὅμως ἔρχεται πολὺ γρήγορα, δίχως νὰ μᾶς ικανοποιεῖ. Ἔτσι ποῦ μῆτε τὸ μικρὸ — ἢ μεγάλο, γιατί ὄχι — δράμα τῆς ψυχῆς του φαίνεται, μῆτε ὁ χαρακτήρας τοῦ ἡρώα σου. Ἀκόμα και γιὰ τὴ γλώσσα δὲ εἴχαμε νὰ παρατηρήσομε μιὰ μυροιδία ἀπὸ καθαρῶν οἶσα — καθαρνοοοῖδα. ἀν μποροῦμε νὰ πῶμε: « — και τόσο μεγάλη εἶναι ἡ ἀνάγκη νὰ μιλήσομε, ὥστε αὐταπατώμεθα πὼς τὸν ἔχομε μπροστά μας και ἡ σκέψη ἐκτενίσσεται φυσικότερα κ. τ. λ.»: δὲν εἶναι μόνο μερικῆς λέξης, παρὰ κ' ἡ ψυχὴ ἢ τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσας ἐπηρεασμένο. — κ. Ταν. Χ. Ἡ πρόξα σου δείχνει πὼς πρέπει νὰ δουλέψεις γιὰ νὰ κατορθώνεις νὰ ἐκφοῦξεις ἐκεῖνο ποῦ θές — και τί ἄλλο παρὰ ἐκφραση εἶναι ἡ τέχνη; Στους στίχους τὰ και ταφέρνεις καλύτερα ὅμως πρόσθεσε νὰ ἔχεις πυκνότερα νοήματα, και νὰ μὴ λές τὰ ἴδια πράματα σὲ δύο στίχους — καλλίστα ποῦ ριμάρον λ. γ:

Ἦ θάλασσα, πὼς ἦθελα στὰ γαλανὰ νερά σου
κ' ἐγὼ νὰ ξαπλωθῶ
πὼς ἦθελα, ὦ θάλασσα, στὰ γκριζὰ κύματά σου
γλυκὰ νὰ κοιμηθῶ.

ποῦ μᾶς θυμίζει τὸ μακαρίτικο:

Ἰδα, φιλότιμη μου μνηστὴ, περιφλημένη Ἰδα,
Ἐνωρίζω ὅτι μ' ἀγαπᾷς, πὼς μ' ἀγαπᾷς τὸ εἶδα

ποῦ ὅμως ἔχει πὸ πλούσια ρίμα. Μὴ και τὸ νὰ θέλει κανένας νὰ ξαπλωθεῖ και νὰ κοιμηθεῖ στὰ κύματα, χωρὶς νὰ θέλει νὰ αὐτοχτονήσει, μᾶς φαίνεται σὲν κομμάτι δύσκολο. — κ. Πιτ. Αβρ. Βλέπεις πὼσα λίγα διηγῆματα δημοσιεύομε. Κι' ἔχομε —! Ἡ Ἰσπαν. Ἱστορία ἀρχετὰ πρωτότυπα γραμμένη, ἀνκαι πάρα πολὺ ἔμμετρη. Θὰ τὴ βάλουμε στὸ φάκελο. — κ. Κ. Γ. Καρ. Λάβαμε και δημοσιεύεται ὁ Κ. σὲ εἴχαριστεῖ. Ποῦ εἶναι ἢ ἀντρεῖσα κ' ἢ νὰ σοῦ γράφομε.

Ο ΙΣΤ' ΤΟΜΟΣ (1919) ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΧΑΡΤΟΔΕΤΟΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΣΤΗΛΕΣ 868

ΔΡ. ΤΡΙΑΝΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ

ΔΡ. ΤΡΙΑΝΤΑ ΠΕΝΤΕ ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Ο ΙΖ' ΤΟΜΟΣ (1920 Α' ΕΞΑΜΗΝΟ) ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΧΑΡΤΟΔΕΤΟΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΣΤΗΛΕΣ 414

ΔΡ. ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΓΙΑ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ

ΔΡ. ΕΙΚΘΣΙ ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

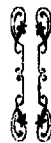
ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΤΥΠΟΣ," ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑΙ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ
ΔΡ. 35.000.000

ΟΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ
ΔΡΑΧΜΑΙ
900.000.000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΑΪΜΗΣ

ΣΥΝΔΙΟΙΚΗΤΑΙ: } ΑΛ. ΔΙΟΜΗΔΗΣ
                              } Ι. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΑΙΓΙΟΝ
ΑΓΡΙΝΙΟΝ
ΑΛΜΥΡΟΝ
ΑΜΦΙΣΣΑΝ
ΑΜΑΛΙΑΔΑ
ΑΡΤΑΝ
ΑΤΑΛΑΝΤΗΝ
ΒΟΛΟΝ
ΓΥΘΕΙΟΝ
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΝ
ΖΑΚΥΝΘΟΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ
ΘΗΒΑΣ
ΘΗΡΑΝ
ΙΘΑΚΗΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ
ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ
ΚΑΛΑΜΑΣ
ΚΑΡΔΙΤΣΑΝ
ΚΕΡΚΥΡΑΝ
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΝ
ΚΟΡΙΝΘΟΝ
ΚΥΜΗΝ
ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΝ
ΚΥΘΗΡΑ
ΛΑΜΙΑΝ
ΛΑΡΙΣΣΑΝ
ΛΕΒΑΔΕΙΑΝ

ΛΕΥΚΑΔΑ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΝ
ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΝ
ΜΕΣΣΗΝΗΝ
ΝΑΥΠΑΚΤΟΝ
ΠΑΞΟΥΣ
ΠΑΤΡΑΣ
ΠΕΙΡΑΙΑ
ΠΥΛΟΝ
ΠΥΡΓΟΝ
ΣΠΑΡΤΗΝ
ΣΥΡΟΝ
ΤΡΙΚΚΑΛΑ
ΤΡΙΠΟΛΙΝ
ΧΑΛΚΙΔΑ